

ALCANAR I ELS AGERMANAMENTS INTERMUNICIPALS. L'AGERMANAMENT D'ALCANAR AMB MONTGAT I BADALONA, UNA OPORTUNITAT PERDUDA O UNA OPORTUNITAT A NO DEIXAR PERDRE?

F. Xavier Forcadell Esteller

*A la memòria del meu bon amic
Eudald Núñez Parra (1937-2007),
un cristià i català exemplar,
un badaloní, montgatí i canareu generós,
que contràriament a les modes imperants
predicava amb fets i no només amb paraules.*

Alcanar és, sens cap mena de dubte, un municipi que té molts d'actius, que té potencialitats, també mar i muntanya, i pagesos i mariners, i homes i dones de nervi, d'empenta, de treball, de força... I tot això a més ho combina amb alguns altres homes i dones que a més estudien, escriuen, s'arrisquen, progressen, viatgen i fan món, però sempre tornen. Perquè Alcanar també té i dona caliu, perquè Alcanar sempre espera el fill que torna, i aquest sempre torna, perquè Alcanar arrela profundament, i això històricament sempre ha estat també així. Per tot això és que també crec que Alcanar és un municipi que compta amb moltes complicitats, que cal saber exportar, aprofitar, rendibilitzar, transmetre... Per què sí, Alcanar té futur, i molt. Malgrat tot, insisteixo, Alcanar té futur, i molt! I mostres com aquest III Congrés excel·lentment organitzat que ens trasllada al passat per encarar millor el nostre futur, n'esdevé un clar exemple.

Aquest pensament no me'l dóna només la meua immutable i orgullosa condició de canareu, sinó la racionalitat més absoluta del que veig i comprenc al llarg dels dies, i molt sovint lluny d'Alcanar. Malgrat això, Alcanar és un municipi que a vegades passa desapercebut, que no sap -quan no pot- explotar els seus actius, que sovint es perd amb debats estèrils i de curta volada, sense saber explotar allò realment estratègic, que quan cauen maldades està sol, i ningú surt en la seua defensa... perquè també és cert, a Alcanar, i als canareus, sovint, ens falla molt la nostra autoestima com a col·lectivitat local que no només pot ser, sinó que vol ser i esdevenir, i també la manca d'aliats fermes en les nostres causes. I si, Alcanar lluny de ser per si mateix, s'emmiralla sovint amb altres municipis de l'entorn, i se'n proclama amic així sense més, i sense esperar res a canvi, que és del que es tracta en el valor de l'amistat.

Però quan toca, quan cal, quan han de ser-hi, aquests mai no hi són. D'amics, no ens en falten però quan alguns ens presenten conflictes territorials com el de la segregació de bona part del terme municipal, o quan ens instal·len complexos gasístics a la vora de la porta d'entrada, i Alcanar surt a la recerca d'aliats, mai troba complicitats, i aquells que eren dels nostres, ara callen i no hi són. I això és real, com la vida, i això ho he vist, i no m'ho han contat.

I és que les comunitats locals, com la canareva, en un món excessivament globalitzat, però agrupats encara dintre de fronteres territorials i límits administratius tan petits en el marc dels països i les comunitats locals, necessitem forçosament observar "*en global, per actuar en local*", com diu un eminent catedràtic de dret que m'escolto sovint, el Dr. Manuel Ballbé. Sí, ens cal observar, copsar i aprendre dels altres, i també col·laborar, importar idees, propostes, suggeriments per poder-les aplicar i que això ens ajude a progressar com a poble, i com a habitants d'aquest.

Per això, entre moltes altres coses, trobo tan encertat que des de principis de la dècada del 2000, Alcanar comencés a oficialitzar els seus primers agermanaments intermunicipals. Entesos aquests com una sortida a l'exterior per buscar complicitats fermes, d'aliats permanents, de col·laboradors mutus, per tal d'establir polítiques de col·laboració des del dret local, des de l'economia, des de la cultura, des de la societat... Però aquests interessos comuns es poden cercar en múltiples agermanaments. Fins i tot les revistes de dret local en posen anuncis, ja que sovint respon a modes, i com més en tingues millor. Certament, és pràctica habitual entre els municipis tenir agermanaments celebrats amb altres que especialment hi estan interessats per copsar i practicar aquestes col·laboracions, també esportives, socials, lúdiques.... I això està bé, i això és bo. Però n'hi ha d'altres, d'agermanaments, precisament els que més m'interessen, que són aquells que a més de ser celebrats perquè hi ha interès a cercar algun municipi amb determinades característiques que s'han publicitat mitjançant anunci previ, tenen substrat i base històrica, complicitat ciutadana prèvia, que es retroba, que els anys posen de nou en comú. Precisament com passa en el primer que ha celebrat Alcanar, dels dos que té formalitzats: l'agermanament intermunicipal entre Alcanar-Montgat-Badalona des de finals de l'any 2002. Per tant tot agermanament, si aporta en positiu, és bo i s'ha de respectar, i fomentar-ne la participació i la celebració dintre un ordre determinat. Per tant, si és per sumar i progressar de la seua mà, siga amb Badalona i Montgat, o amb Bordères-sur-l'Échez (França), benvinguts siguen.

Aquestes reflexions les he fet d'uns anys ençà, que ben bé coincideixen també als voltants del II Congrés d'Història, particularment a través d'un estudi sobre l'Ermida del Remei que portava entre mans, i que em va fer entrar en contacte amb l'Aspirantat Sant Jordi de Montgat, que representava el Sr. Eudald Núñez Parra, fill de mare canareva. De fet, fins llavors, no tenia cap coneixement fonamentat de qui eren aquest jovent que a la dècada dels seixanta i primers dels setanta, venien de colònies al nostre municipi.

L'estudi i contacte amb aquest Aspirantat¹ em va fer adonar que Alcanar tenia complicitats més enllà del seu entorn immediat, ben sinceres, amb molt de recorregut, i amb tota la bona voluntat. D'aquells montgatins i montgatines, que conformen un Montgat tan similar al nostre Alcanar en tantes coses, i estirant del fil, vaig descobrir una de les ciutats més punteres de Catalunya, i amb ella, a la vegada, una ciutat amiga i germana, en el sentit ple de la paraula.

A través de l'Aspirantat Sant Jordi, reeixit, i de l'Eudald, vaig descobrir que Badalona, una ciutat que està a la vora dels 230.000 habitants, la tercera amb pes demogràfic de Catalunya, connectada directament amb la gran Barcelona, que té un port de mar de referència, i una de les zones industrials més potents del territori, havia estat feta al llarg dels anys, precisament els últims que coincideixen amb la seua eclosió, mercès a moltes persones, però entre elles a l'esforç singular i particular de molts, i moltes, canareus i canareves².

En efecte, les males collites, i algunes penúries econòmiques de l'Alcanar de meitat del segle XIX, i primers del XX, va fer que molts canareus i canareves immigressen a Badalona, una ciutat que despertava industrialment, que amb l'arribada del primer ferrocarril, i amb ell de l'industrialització, oferia mà d'obra a tothom qui s'apropava. El boca-orella, el mateix fenomen que encara avui funciona en els fenòmens migratoris, va provocar onades d'avantpassats canareus cap allà. I no precisament els fou fàcil, ni a ells ni a tants habitants de Tortosa o Ulldesona que també hi anaren, i que conjuntament amb el temps bastiren aquelles casetes de planta baixa i paret pintada de calç, que conformaren la fisonomia dels actuals barris de la Salut, Gorg o Progrés. Però l'esperit treballador, inconformista, rebel davant l'adversitat i de les situacions crítiques, faria que aquells canareus, i aquells ebrencs, hi arressen. I no n'eren pocs. Però fruit d'aquest caràcter genètic i genuí no anaven només a treballar i passar-hi desapercebuts; hi anaven a liderar, a implicar-se amb el que feien i amb qui els acollia, fins al moll de l'os, a posar-hi amor propi, a construir aquella ciutat que creixia amb tantes onades migratòries més d'arreu d'Espanya. I això, malgrat la frase popular "vas més brut que un canareu" que els xiquets i les xiquetes badalonines utilitzaven a escola per fer-se enfadar, és també part de la nostra història, una història de treball i esforç, i de progrés, dels nostres avantpassats que també a mi m'enorgulleix. La mateixa història que també enorgullia, emocionava i commocionava, per exemple, l'insigne canonge Matamoros³, quan acompanyat del seu amic Joaquim Bau, llavors

¹ Forcadell Esteller X., i Roura Casademunt, E., *Camins d'Agermanament de l'Aspirantat Sant Jordi. Montgat-Alcanar-Badalona*. Ed. Absis. 2ª edició, Barcelona, 2006.

² Ajuntament de Badalona, *Badalona-Badalones*, Ed. Proa, Badalona-Barcelona, 2004.

³ En aquells anys el sempre citat canonge Josep Matamoros i Sancho ja era tota una autoritat intel·lectual al municipi, segurament una de les veus a l'exterior més autoritzades per parlar en nom del poble d'Alcanar, i segurament la personalitat local més destacada des del punt de vista cultural. Sobretot a partir de l'any 1922 en què publicà la seva *Historia de mi pueblo- Alcanar*, obra absolutament de referència encara avui, i segurament per sempre més. No endebades aquesta publicació "del seu poble on n'havia posat trossos del seu cor, que anava guardant d'ençà que estudiava de menut al Col·legi de Sant Josep de Tortosa" és la que va fer acabar de decidir al Consistori de torn, presidit pel Sr. Miquel Chimenó, i a proposta del Sr. Marqués de las Atalayuelas –malgrat tot, com reconeixeria ell mateix-, a concedir-li el títol de Fill Predilecte d'Alcanar a finals de l'estiu del 1922; títol que li seria lliurat amb un artístic pergami d'Antoni Cerveto –autor de les pintures de l'absis i la cúpula de l'Ermida del Remei- en una gran missa oferida per Mn. Froilan Beltran, i una posterior cerimònia a l'Ajuntament i festa, amenitzada per la Banda Municipal, el dia 29 de setembre del 1922, festivitats de Sant Miquel.

encara alcalde de Tortosa, hi anaren al juliol de 1927⁴ a retre homenatge als seus paisans. El primer, a lloar honors d'un tortosí-badaloní que arribà fins i tot a alcalde d'aquella Badalona, el Sr. Peré Sabaté. El nostre canonge va saludar els seus paisans “con la sinceridad y valentía de su verbo arrebatador, de aquel verbo conciso y claro... que enardecen las masas y saben hacerlas llorar”. Tot fent escoltar la seua veu “en defensa y protección de los tres mil hijos de Alcanar (!!!), su pueblo natal, residentes en Badalona... que son descendientes de aquellos canareus importados en las barcazas algarroberas... aquí residentes, por quien levantó su voz... lo que con lágrimas en los ojos suplicaba”.

Canareus que amb el temps anaren arrelant a Badalona, com escrivia Joan de Biclara a la revista *Terra Nostra* del dia 1 de desembre de 1928: “aquella ciutat que la sang ens lliga, perquè en llur entranya s’hi aferra el valent i coratjós canareu que ha deixat de temps llunyà la seua llar en busca del treball i la defensa de la vida”.

I això anava tenint els seus fruits, en molts fills que anaren ja allà a l’escola en lloc dels camps i el treball, que estudiaren, que progressaren, que avançaren, que contribuïren a posar Badalona al món, però que Alcanar sempre estava al seu record, i les anades i tornades, a les quals ens referíem al principi, eren i són esperades amb impaciència, i en especial per les festes. Precisament, unes festes, que vés tu a saber per què, vés quines coses, a Badalona també celebren al maig. I precisament la recent Llei 34/2010, de 1 d’octubre, de regulació de les festes tradicionals amb bous, a l’annex on cita els municipis, pràcticament tots ebrencs, amb tradició d’aquesta festa, en cita un altre de més llunyà: la norma i la tradició diuen que a Badalona, que no a Sant Adrià, ni a Santa Coloma, ni a Barcelona, ni a l’Hospitalet de Llobregat... al juny també hi havia correbous.

I tant: i Sanchos, i Fibles, i Forcadells i Revertés, i tants altres, i tants i tants més. Sí, també n’hi ha, i a grapats, d’aquests, a Badalona. Avui, la noble gent de Badalona, molta de la qual historiadors reconeguts, arquitectes destacats, empresaris, artistes, metges i gent diversa, diuen amb orgull que ells són besnéts de canareus; que el seu iaio, tiet o padrina eren d’aquí, i de menuts els portaven, i tornen, i alguns fins i tot s’hi quedaran per sempre més. I ho fan i ho faran justament als mateixos prats o carrers que centenars d’anys abans els seus avantpassats havien deixat per anar-hi cap allà, a la recerca d’un futur millor per donar als seus descendents que ara volen tornar cap aquí.

Precisament l’Eudald és fruit també d’aquest retorn agraït als orígens. Ell, badaloní de soca-rel, però estretament lligat a moltes autoritats civils i

⁴ *Ecos Tortosinistas de Badalona*, Unión Patriótica, Tortosa, 30 de juliol de 1927. Malgrat que tres mil ens sembli una xifra de població molt elevada, que no hem contrastat, sí que és evident que demostra que la població canareva a Badalona era altament significativa; segurament mai cap municipi d’arreu haurà rebut tanta població canareva en adopció. Aquest fet és indicatiu també de com el nostre, un municipi acollidor de persones, ha estat també al llarg de la seva història un municipi que molts fills seus han hagut també d’abandonar, amb xifres importants, les seves llars a la recerca d’un futur més pròsper, sí, a la recerca “del treball i la defensa de la vida”.

eclesiàstiques de finals del franquisme, en crear l'Aspirantat a Montgat, va pensar que per a unes colònies que s'allargarien amb els anys, i que tindrien per lema "*cultura, treball i progrés*", enlloc com el poble de sa mare, i enlloc com l'Ermite del Remei. I hi vingueren, i a les generacions del moment en deixaren petjada. Perquè aquest, el dels montgatins i badalonins, és el retorn dels fills al poble dels pares, i és el retorn i el retrobament amb un mateix. Per ells també regalar, com feren, fonent joies i donatius l'any 1972, la corona del nen Jesús de la Verge del Remei que encara avui porta, no era una ofrena a un símbol religiós com un altre, era una ofrena també a la seua Mare i Patrona, la qual sentien pròpia. Rectifico, no sentien, sinó senten, i per això encara avui, tants anys després, per a ells el segon diumenge d'octubre és dia d'anar cap Alcanar. Un Alcanar que de menudets ja escrivien a les seues llibretes de colònies que estava agermanat amb Montgat i Badalona.

Realment, i partir del 1999, per causes diverses, però també mercès a algú que coneixia de quan xiquet aquest sentiment, i que en aquell moment era el senyor alcalde, Batiste Beltran i Queralt, va començar a cristal·litzar. Primer establint contactes, després recuperant i contribuint a intercanvis esportius, promocionant Alcanar allà, i Badalona i Montgat aquí, fins que fruit de diverses causes es va nomenar a l'abril del 2001, l'Eudald Núñez Parra, primer fill adoptiu d'Alcanar, com després ho seria de Montgat, i finalment distingit amb la Venus de Badalona, el més alt reconeixement de la ciutat.

Però veient que això podia anar a més, que aquest enllaç històric retrobat podria produir fruits, es varen fer passos cap aquest primer agermanament oficial de la història contemporània d'Alcanar, l'any 2002. Tothom hi va posar la seua part, especialment l'Eudald, qui no es va cansar d'insistir-hi en prèdica però també en fets, que avui qualificaríem també d'anormal generositat, com ho va demostrar donant tots els seus béns bibliogràfics, que no eren pocs, a l'Ajuntament d'Alcanar, qui alhora li va dedicar una sala a la Casa O'Connor, per anar fent nus i creant xarxes de complicitat. Una sala avui desapareguda, però que esperem de nou veure ben aviat en una sala específica a la nova Biblioteca Trinitari Fabregat d'Alcanar, ja que després de la catalogació d'aquest llegat és el mínim que Alcanar avui hauria de fer. Montgat també hi va contribuir donant el nom d'Alcanar a una de les places noves i més emblemàtiques urbanitzades precisament allà on fan brollar la cultura, a la plaça de la seua nova biblioteca. I també Badalona amb el compromís de posar-hi el nom d'Alcanar a una de les places més emblemàtiques de les recents urbanitzacions de l'entorn portuari de la ciutat, tot plantant-hi arbres autòctons d'Alcanar, com el nostre típic taronger.

Vet aquí com d'aquell substrat històric, tan arrelat també a Badalona i Montgat avui, com no paren de repetir, en va resultar aquest agermanament, fruit de la unanimitat, però, cal dir-ho també, fruit de l'altura de mires. Recordo l'anècdota d'un electe d'Alcanar que va preguntar a un de badaloní de quines matèries era regidor, tot esperant rebre per resposta el benestar social, l'educació o el medi ambient, o alguna altre títol sectorial. Aquest li va respondre que no

tenia responsabilitats assignades directament, sinó que ho era d'un "districte". Llavors està bé, home, sense responsabilitats fixes no tindràs gaire treball, li va respondre. El districte té a la vora de 40.000 habitants, els mateixos pràcticament que la ciutat de Tortosa, que aspira a ser capital de tot el Consell de Vegueria de les Terres de l'Ebre. I és que quan pensem en Badalona, i en Montgat, hem de pensar en aquests enllaços històrics que ens uneixen, certament, però també en el fet que tenim en ells aliats de primer ordre, d'altíssim pes i nivell, que s'han bastit amb la nostra sang, i que per això no fallen. Que si nosaltres tenim productes per ensenyar, ells tenen una de les fires més potents del panorama i són un altaveu obert al món; que si nosaltres tenim infants i adolescents fent esport cada dia, ells tenen equips amb èxits internacionals; que si nosaltres produïm productes culturals, ells són capital de la cultura; que si nosaltres necessitem sortir-nos-en i aprendre sols a fer polígons industrials ells en tenen dels més potents del panorama -i alguns, per cert, dissenyats per arquitectes fills d'aquells canareus-; i així un llarg etcètera. Però nosaltres tenim, i ells no tenen i necessiten, d'aquesta manera de veure el món i la vida, d'aquesta qualitat mediambiental i de lleure, d'aquest esperit encara tan singularment canareu que els apassiona, d'aquest retrobament constant i de tradicions que encara ells recorden com a seu. Per tant, intercanvis culturals, esportius, comercials, socials, de joves, assessorament en temes municipals, i un llarg etcètera estan a l'abast d'aquestes possibilitats múltiples i recíproques.

És ben evident que aquest agermanament ha estat possible mercès a aquesta implicació de l'Aspirantat Sant Jordi a retrobar arrels, i en el paper de l'Eudald, un paper abnegat, silenciós, sempre respectuós, generós... tan generós, que si, cal fer-ho públic, ha nomenat precisament hereu de tots els seus béns a "l'agermanament públic i oficial d'Alcanar amb Montgat, i d'Alcanar amb Badalona". Una herència que els municipis estan en procés d'acceptació. Per això em baso a dir que aquest agermanament és una bona oportunitat per Alcanar que no podem deixar perdre, perquè es basa en sentiments reals, en elements de primer ordre, i no en qüestions temporals o singulars més o menys simpàtiques, perquè té sòlides arrels històriques, socials i sobretot canareves... I perquè, ja ho veieu, en aquesta societat cada vegada més individualista, de cadascú mirar per ell, encara hi ha gent, com l'Eudald, que ens va deixar projectes engrescadors, que es poden capitalitzar, i en els quals va deixar tot el que tenia, precisament allí on ho tenia tot, les arrels i les estimes.

Tant de bo ara que, havent de gestionar una herència comuna (per cert diria que l'Eudald deu ser l'únic en segles que ha fet hereu seu el comú d'Alcanar), els nostres consistoris reprenguen les converses i les oportunitats, que em consta, que des de Badalona i Montgat estan encantats en continuar. És per això que responent amb tota la meua fermesa la pregunta de la comunicació, i fonamentant-ho en raons històriques, econòmiques, patriòtiques i racionals, crec que Alcanar ha d'apostar pels agermanaments que té celebrats, i en particular ha d'aixecar més la seua vista cap a Montgat i Badalona, perquè si volem no estan gens lluny, i poden estar a tothora molt a prop.

F. Xavier Forcadell Esteller / «Alcanar i els agermanaments intermunicipals. L'agermanament d'Alcanar amb Montgat i Badalona, una oportunitat perduda o una oportunitat a no deixar perdre?»

Bibliografia

Ajuntament de Badalona, *Badalona-Badalones*, Ed. Proa, Badalona-Barcelona, 2004.

Forcadell Esteller X., i Roura Casademunt, E., *Camins d'Agermanament de l'Aspirantat Sant Jordi. Montgat-Alcanar-Badalona*. Ed. Absis. 2ª edició, Barcelona, 2006.

Prensa

Ecós Tortosinistas de Badalona, Unión Patriótica, Tortosa, 30 de juliol de 1927.

Terra Nostra, Alcanar, 1 de desembre de 1928.